

A Teleki Téka bagoly cégérének restaurálása

András Tihamér

A Gulyás Károly tervezte Téka-bagoly a 20. század harmincas éveiben, a Teleki Téka átépítése során került a könyvtár homlokzatára, s azóta a Teleki Téka jelképe és szimbóluma. A kovácsoltvasból készült könyvtári embléma mögött rejtőzik mindaz az erdélyi szellemi hagyaték, amely Marosvásárhelyt a nagy nyugat-európai szellemi központok közé emeli. Teleki Sámuel, aki 1802-ben Erdély első közkönyvtáráként létrehozta, és haláláig gyarapította a Teleki Tékát, megvásárolta könyvtára számára korának legfontosabb tudományos könyveit, művészeti albumait, könyvritkaságait, 40.000 könyvet gyűjtve össze.

A cégér restaurálására 2009-ben került sor, mivel állapota mind szerkezetileg, mind esztétikailag jelentősen megromlott¹. A több darabból összeállított, két, egymásra helyezett könyvön ülő bagolyalakot kovácsoltvas levelekkel övezett vaskarika keretezi, alatta hajlított lemezből készült írásszalag van Bibliotheca Telekiana felirattal. A tárgyat, keresztvassal merevítették és több ponton hegesztették. A bagoly mindkét irányból szemből látható, két egymáshoz illesztett domborműszerűen mutat (1–2. kép).

A cégért az idők során többször átfestették, volt barna, zöld, a Ceausescu-időszakban fekete. A többrétegű vastag festés felpattogzott, alatta vékony korrózió réteg látszott (3–4. kép). Az üreges tárgy belsejébe – a bagoly fejébe, valamint a könyvekbe beszivárgott víz komoly károkat okozott (5. kép). A könyvek erősen korrodált állapotot mutattak, egyes helyeken a lemez elvékonyodott, néhol teljesen átlukadt (6. kép). A korrózió túl, a környezeti szennyeződések következtében cementes lerakódás, megkövesedett rétegek alakultak ki a tárgy felületén, valamint egyes részein zuzmó képződés is látható volt.

A bagoly eredeti felületkezeléséről írott dokumentáció nem állt rendelkezésre, nem hivatalos források szerint

1–2. kép. A kétoldalas Bagoly cégér restaurálás előtt.

¹ Lázok Klára könyvtáros, a Teleki Téka Alapítvány tagja kezdeményezésére a Rotaract-Téka Marosvásárhely ifjúsági civil szervezet a Fél-sziget fesztivál alkalmából "Fizess egy sört a bagolynak" játékos akció keretén belül gyűjtötte össze a Téka szimbólumának restaurálásához szükséges pénz közel kétharmadát a Fél-szigeten szórakozó közönség körében. A hiányzó 700 lejrel Markó Eszter bukaresti ügyvéd, a Teleki Téka egykori olvasója egészítette ki az összeget. A Marosmegyei Múzeum igazgatója, Soós Zoltán pedig felajánlotta, hogy a további, a restauráláshoz szükséges költségeket a museum állja intézményközi megegyezés keretében.

http://maszol.ro/kultura/elroppent_a_bagoly_a_teleki_teka_kapujarol_2009_08_27.html

<http://tortenelemportal.hu/2009/12/ujra-ott-a-bagoly-a-teleki-teka-homlokzatan/>

azonban nem volt festett. Ezért, valamint mert a feltárás során értékelhető egységes réteg nem került elő, a restaurálás során az összes festékréteg eltávolításra került².

A több darabból összeállított cégér részben szétszedhető volt, a restauráláshoz sikerült lebontani a feliratos lemezt és a bagoly fejfedőjét. Ezt a tárgy mechanikus tisztítása követte, melynek során a felpattogzott festékrétegek jelentős részét el lehetett távolítani. Ezután forró

² A restaurálás során nem nyílt lehetőség pigment és rétegvizsgálatra, de a festékrétegekből mintavétel történt, hogy a későbbiekben vizsgálhatók legyenek.

3-4. kép. Felvált, pergő festékrétegek, rozsdás fémfelületek.

5. kép. A bagoly fejének belseje.

6. kép. A helyenként átkorrodálódott könyv részlete.

7. kép. A bagoly a festékrétegek eltávolítása után.

gőzös tisztítás következett, magas nyomáson, többször ismételve. A festék egyes helyeken a repedésekbe és az összeillesztésekbe beévedve makacsul kötődött a felülethez, ezért, lúgos tisztításra került sor, majd a megmaradt festékfoltok eltávolítása újra mechanikus úton történt (7. kép).

A lúg sósav-oldattal való közömbösítése után a korrodált részek kémiai tisztítása RO55 foszforsavas rozsdoldóval történt, elemenként ecsetelve vagy áztatva. Ezt mechanikus tisztítás követte drótkefével és szikével, addig ismételve a folyamatot, amíg sikerült teljesen eltávolítani a korrózió rétegeket (8. kép), majd desztillált vizes és alkoholos öblítés következett.

A bagoly alatti, vékony vaslemezből kiképzett könyvek fém anyaga sok helyen oly mértékben korrodálódott hogy átlukadt, ezért kiegészítésekre volt szükség. Az üvegszálás megerősítéssel epoxigyantából készült kiegészítések kettős funkciót töltenek be, a szerkezetet stabilizálása mellett szigetelnek, megakadályozzák a víz beszivárgását (9. kép).

8. kép. A könyvek a korrózió rétegek eltávolítása után.

9. kép.

A könyv átkorrodálódott részének kiegészítése és megerősítése üvegszállal és epoxigyantával.

10. kép. A felület végső kialakítása korróziógátló festéssel.

ral kevert Kreidezeit⁴ korrózió gátló festéssel (10. kép), majd ennek száradása után ecseteléssel illetve szórással felvitt WD 40-es korrózió védő⁵ és Oxett A 2 szilikonzsír⁶ elegyével történt.

A festékrétegekkel együtt eltávolított, az utolsó átfestésen lévő felirat helyett a restaurált tárgyra – az eredeti állapotot bizonyító írott vagy más jellegű dokumentáció hiányában – esztétikai és technikai megfontolásból, öntött fém betűk kerültek (11. kép).

András Tihamér

Fémrestaurátor

Maros Megyei Múzeum

Mobil: +40-743-111-046

E-mail: andrastihamer@yahoo.com

11. kép. A restaurált cégér.

A bagoly és alkotó elemei a kiegészítések és megerősítések után kívül-belül Fertan³, vizes alapú csersavas készítménnyel – a nehezen hozzáférhető belső részekenél porlasztással felhordva – rozsdagátló kezelést kaptak. 48 óra elteltével a felület végső kialakítása grafitpor-

³ A termékről bővebben ld. <http://www.fertan.co.uk/>, <http://www.fertan.hu>

⁴ Bővebben ld. <http://www.kreidezeit.de>

⁵ Multifunkciós nedvességkiszorító, korróziógátló, csavarlazító, tisztító, kenőanyag, ld. <http://wd40.hu/>

⁶ Gyártja: T-Silox Kft., <http://www.t-silox.hu>